

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 24.02.2025 р. №2)

Ректор КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
передипломної освіти
педагогічних кадрів»

Наказ від «26» лютого 2025 р. № 78

Проректор

(підпис)

Біла Церква – 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дана освітня програма розроблена на підставі Положення про психологічну службу у системі освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 року № 509; професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 24 листопада 2020 року № 2425-20; Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 та Типової програми підвищення кваліфікації практичних психологів закладів освіти "Психолого-педагогічні методи та інструменти роботи з психологічною травмою, обумовленою воєнним станом" (Наказ МОН України від 15 травня 2023 року № 560).

Освітня програма також враховує основні положення Закону України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», постанови Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року №988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність педагога та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Соціальний педагог закладу освіти має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти, у тому числі виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі освіти, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання.

Мета освітньої програми: підвищення професійної компетентності соціальних педагогів через освоєння сучасних методик соціально-педагогічного супроводу, кризового консультування, профілактики негативних явищ, правової грамотності та психологічної підтримки. Програма спрямована на розвиток навичок комунікації, медіації та профілактику професійного вигорання.

Основні завдання:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей соціального педагога закладів освіти;
- підвищити навички кризового реагування та соціальної адаптації;
- оновлення знань щодо соціально-педагогічного супроводу дітей та молоді.
- опанування сучасних методик роботи з дітьми, сім'ями, громадами.
- розвиток навичок кризового консультування та психосоціальної підтримки.
- попередження та подолання негативних явищ (булінг, насильство, залежності, девіантна поведінка).
- формування правової грамотності та знання нормативно-правової бази.
- розвиток комунікативних і медіаційних навичок для взаємодії з освітнім середовищем.
- профілактика професійного вигорання та емоційної стійкості педагогів. теоретичні знання з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері освіти;
- сутності концепції Нової української школи, її принципів та завдань;
- вікових та індивідуальних особливостей розвитку дітей;
- навичок кризового консультування та психосоціальної підтримки;
- ефективності профілактичної роботи з дітьми та молоддю;
- індивідуального підходу до кожної дитини;

- особливостей організації ефективної комунікації з батьками для створення партнерської моделі виховання дітей;
- підходів до профілактики професійного стресу та методів відновлення психологічного ресурсу;

Уміння:

- здійснювати супровід суб'єктів освітньої діяльності відповідно до вимог законодавства;
- аналізувати соціальні проблеми дітей, сімей, колективів;
- надавати підтримку дітям, батькам, педагогам у складних ситуаціях;
- запобігати булінгу, насильству, девіантній поведінці, залежностям;
- ефективно взаємодіяти з учнями, батьками, колегами, соціальними службами;
- орієнтуватися у нормативно-правовій базі щодо захисту прав дітей;
- вирішувати конфлікти, сприяти порозумінню у колективі;
- координувати соціальні проєкти, заходи, партнерську взаємодію;
- допомагати дітям у стресових та кризових ситуаціях;
- сприяти адаптації та соціалізації дітей з ООП, ВПО, кризових сімей;
- зберігати емоційну стійкість, запобігати професійному вигоранню;

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- генерування нових ідей (креативність);
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, українська національна ідентичність, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
- інклюзія та безбар'єрність;
- партнерство з батьками та громадою;
- професійна етика, рефлексія та саморозвиток.

Укладач програми	Локоткова Людмила Анатоліївна, викладач кафедри психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації для практичних психологів закладів загальної середньої, позашкільної, ПТНЗ, інтернатних закладів освіти.
Мета програми	Підвищення професійної компетентності соціальних педагогів через освоєння сучасних методик соціально-педагогічного супроводу, кризового консультування, профілактики негативних явищ, правової грамотності та психологічної підтримки.
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Соціальні педагоги закладів загальної середньої, позашкільної, ПТНЗ, інтернатних закладів освіти
Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	60 год / 2 ЄКТС 60 год: 24 год аудит. год. + 36 год керована самостійна робота (2 кредити ЄКТС)

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05 Професійні компетентності: А1 Мовно-комунікативна компетентність (А1.1, А1.2, А1.3, А1.4); А2 Предметно-методична компетентність (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7); А3 Інформаційно-цифрова компетентність (А3.1, А3.2, А3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5); В3 Проєктувальна компетентність (В3.1); Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2); Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Оцінювально-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1)
Строки виконання програми	Календарний рік
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	програма: сайт: https://www.kristti.com.ua/

Зміст програми

№ з/п	Назва та зміст навчального модуля	Всього годин	Аудиторні			Самостійна робота
			Лекції	Семінари	Практичні	
Модуль І. Філософія освіти ХХІ століття		2	2	—	—	2
1.1.	Як завдяки стоїцизму бути стійким до стресу в роботі вчителя	2	2	—	—	2
Модуль ІІ. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти		8	—	—	8	10
2.1	Загальна характеристика можливостей системи дистанційного навчання	2	—	—	2	—
2.2	Готовність педагогічних працівників до використання ІКТ у навчанні	2	—	—	2	4
2.3	Тайм-менеджмент: ефективні інструменти і	2			2	2

	стратегії					
2.4	Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули НУШ	2			2	4
Спецкурс «Інклюзивна освіта: теорія і практика»			–	–		
Спецкурс «Психолого-педагогічна підтримка учасників освітнього процесу»			–	–		
Модуль III. Організація діяльності соціальних педагогів закладів загальної середньої освіти, ПТНЗ, інтернатних закладів		10	–	–	10	22
Інваріантна складова		10	–	–	8	–
3.1.	Девіантна поведінка підлітків: причини та профілактика	2	–	–	2	4
3.2	Атестація фахівців психологічної служби	2	–	–	2	4
3.3	Булінг у дитячому середовищі: методи профілактики, виявлення та ефективного реагування	2	–	–	2	4
3.4	Упровадження здоров'я -збережувальних технологій у практику роботи закладів освіти	2			2	4
3.5.	Конфліктологічна компетентність педагогічних працівників	2			2	4
Варіативна складова		2	–	–	2	2
3.6	Права людини та дитини: розуміння вертикалі	2	–	–	2	2
3.7.	Стресменеджмент для педагогів в умовах війни	2	–	–	2	2
3.8	Робота з дітьми ВПО: адаптація, соціалізація, психологічна підтримка	2	–	–	2	2
Модуль IV. Діагностико-аналітичний модуль		4	–	–	4	2
4.1.	Тематична дискусія	2	–	–	2	2
4.2.	Вихідне діагностування	2	–	–	2	–

Модуль I. Філософія освіти XXI століття

1.1. Як завдяки стоїцизму бути стійким до стресу в роботі вчителя

Ознайомлення з ключовими принципами стоїцизму. Практичні техніки стоїків для збереження емоційної рівноваги в стресових ситуаціях. Використання стоїчного підходу для ефективного вирішення конфліктів і збереження професійної стійкості. Рекомендації для інтеграції стоїчних практик у щоденну роботу вчителя

Модуль II. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти

2.1. Загальна характеристика можливостей системи дистанційного навчання. Створення акаунтів в системі T-Learning

Системи дистанційного навчання: основні характеристики, можливості. Створення акаунту. Реєстрація на курси з основного та додаткових фахів, спецкурсів. Робота в середовищі, а саме: складання тестових завдань, способи розміщення виконаних завдань, комунікація, зворотній зв'язок

2.2. Готовність педагогічних працівників до використання ІКТ у навчанні

2.3. Тайм-менеджмент: ефективні інструменти і стратегії.

Основи тайм-менеджменту. Основні принципи тайм-менеджменту. Визначення цілей.

SMART-ціль. Інструменти тайм-менеджменту (календарі (Google Calendar, Outlook, Trello, Asana), методи («Pomodoro», матриця Ейзенхауера тощо). Стратегії ефективного управління часом. Значення тайм-менеджменту у професійній діяльності.

2.4. Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули НУШ

Основні принципи педагогіки партнерства та їх значення в освітньому процесі. Розгляд ключових ідей та методів для побудови партнерських відносин з учнями та їх батьками. Обговорення ефективних способів комунікації та взаємодії з батьками як рівноправними учасниками навчально-виховного процесу. Техніки формування довіри та підтримки в учнівському колективі.

Модуль III. Організація діяльності практичних психологів закладів загальної середньої освіти, ПТНЗ, інтернатних закладів

3.1. Девіантна поведінка підлітків: причини та профілактика

Види девіантної поведінки: агресивна, асоціальна, саморуйнівна, адиктивна тощо. Вікові особливості прояву відхилень у підлітковому періоді. Причини девіантної поведінки: соціальні, психологічні, біологічні фактори. Ознаки девіантної поведінки: соціальні, емоційні, фізичні. Профілактика девіантної поведінки (на рівні сім'ї, школи, громади). Корекційна робота з девіантними підлітками. Аналіз кейсів із реальними ситуаціями прояви девіантної поведінки. Розробка індивідуальних планів профілактики відхилень у підлітків. Ознайомлення з практичними вправами для роботи із самооцінкою та соціальними навичками.

3.2. Атестація фахівців психологічної служби

Ключові аспекти оцінки професійної діяльності психологів, включаючи самооцінку, співбесіду, тестування та практичну оцінку. Використання психодіагностичних інструментів, методик консультування та корекції, а також важливість зворотного зв'язку для розвитку професійних навичок. Допомогти педагогам і психологам краще зрозуміти процедуру атестації, підготуватися до неї та отримати рекомендації для подальшого професійного вдосконалення, а також розвитку компетентності та ефективності психологічної підтримки в освітньому.

3.3. Булінг у дитячому середовищі: методи профілактики, виявлення та ефективного реагування.

Тема висвітлює основні аспекти булінгу в дитячому середовищі, причини та наслідки цього явища. Учасники опанують сучасні методи його виявлення, профілактики та ефективного реагування. Окрему увагу буде приділено правовим аспектам, медіації та роботі з усіма учасниками конфлікту – жертвою, агресором та свідками.

3.4. Упровадження здоров'я -збережувальних технологій у практику роботи закладів освіти

Упровадження здоров'язбережувальних технологій у практику роботи закладу освіти. Поняття здоров'язбережувальних технологій. Комплекс методів, заходів та практик, спрямованих на збереження та покращення фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я учнів в освітньому процесі. Принципи здоров'язбережувальних технологій. Методи та форми здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі.

Психогігієна та стрес-менеджмент. Роль педагога у впровадженні здоров'язбережувальних технологій. Моделювання здорового способу життя. Формування здоров'язбережувального середовища. Виклики та проблеми впровадження здоров'язбережувальних технологій у закладах освіти.

3.5. Конфліктологічна компетентність педагогічних працівників

В ході практичного заняття слухачі розглядають наукове визначення конфлікту та його ознаки. Структурну модель конфлікту. Динаміку конфлікту. Конструктивні та деструктивні функції конфліктів. Причини конфліктів. Конфліктогени та їх класифікація. Особистісну складову конфлікту. Особистісні та об'єктивні фактори виникнення конфлікту. Обмінюються досвідом та удосконалюють міжособистісну взаємодію.

3.6. Права людини та дитини: розуміння вертикалі

Ідея сучасної концепції прав людини. Людська гідність, як головна цінність. Роль школи у здійсненні освіти з прав людини. Хартія з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини. Права людини та дитини в школі. Навчання "про", "через", "для" прав людини. Культура прав людини.

3.7. Стресменеджмент для педагогів в умовах війни

Сутність поняття стрес, стадії та ознаки стресу; Аналіз чинників, що впливають (Вплив навколишнього середовища; Навантаження (підвищеної інтенсивності). Фізіологічні (травма, розлад, хвороба та ін.). Інформаційні. Емоційні. Важкі життєві ситуації: хвороба, смерть близьких людей, труднощі пережиті близькими, втрата місця роботи, стрімкі зміни умов життя; Відсутність звичних, бажаних соціальних зв'язків, соціальна ізоляція, порушення емоційно значущих міжособистісних відносин; Конфлікт; Невизначеність; Нецікава діяльність; Нереалізовані потреби; Знижена самооцінка, тощо)

Розглянуто вплив стресу на організм, проєктний психологічний тест для педагогічних працівників для визначення стресостійкості; експрес-тест на тип особистості.

Розроблення рекомендацій щодо попередження та подолання стресу.

3.8. Робота з дітьми ВПО: адаптація, соціалізація, психологічна підтримка

Особливості роботи з дітьми внутрішньо переміщених осіб (ВПО), їх адаптації в новому середовищі та соціалізації. Розгляд методів психологічної підтримки, подолання стресу та травматичного досвіду, створення безпечного та інклюзивного освітнього простору. Особливу увагу приділено налагодженню ефективної взаємодії між школою, сім'єю та громадою.

Завдання для самостійної роботи:

1. Обрати та проаналізувати наукову або методичну статтю з питань соціально-педагогічного супроводу, зробити короткий огляд основних ідей.
2. Створити сценарій тренінгу або заняття з профілактики булінгу, девіантної поведінки або педагогічного вигорання педагогів.
3. Описати реальний або гіпотетичний кейс соціально-психологічної проблеми учня/родини, запропонувати шляхи вирішення.
4. Розробити буклет для батьків або педагогів з питань соціалізації дітей ВПО або дітей з особливими освітніми потребами.
5. Скласти таблицю потенційних ризиків у професійній діяльності соціального педагога та способів їх мінімізації.
6. Розробити концепцію соціального проєкту, спрямованого на підтримку дітей у кризових ситуаціях (насильство, ВПО, сімейні труднощі).

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Лист ДНУ «ІМЗО» від 29.03.2023 21/08-479 «Про Всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?»».
2. Наказ МОН України "Про організацію психологічного супроводу в умовах криз" від 23.03.2022 № 345.
3. Наказ МОН від 22.05.2018 р. № 509 Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України
4. Наказ МОН України "Про організацію психологічного супроводу в умовах криз" від 23.03.2022 № 345
5. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 483 від 26.04.2022).

6. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: затверджене Наказом МОН від 08.06.2018 № 609.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2023 року № 1025-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року».
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2023 року № 850-р «Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми “Єдність у розмаїтті” на період до 2034 року».
9. Алгоритми діяльності працівників психологічної служби: Т. 1 / В. М. Горленко та ін.; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 138 с. URL: <http://surl.li/nluffy>
10. Андрєєва, І. М. "Психологічна стійкість особистості: теорія та практика". – Київ: Центр навчальної літератури, 2020.
11. Бех, І. Д. "Особистісно орієнтоване виховання: теоретико-методологічні засади". – Київ: Либідь, 2016.
12. Бурлачук, Л. Ф., Морозов, С. М. "Психодіагностика стресостійкості". – Київ: Вища школа, 2018.
13. В'юн, В. П. "Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами". – Харків: Основа, 2019
14. Гриньова, М. В., Савченко, Л. О. "Емоційний інтелект і стресостійкість: методичні рекомендації". – Полтава: ПНПУ, 2020.
15. Карпенко, З. О. "Резилієнтність: психологічні основи розвитку стресостійкості у дітей та підлітків". – Київ: Академвидав, 2021.
16. Коваленко, В. В. "Технології роботи з педагогами для профілактики професійного вигорання". – Львів: Світ, 2018.
17. Ліпкіна, О. В. "Практична психологія в освіті: методи роботи з дітьми та педагогами". – Київ: Педагогічна преса, 2019.
18. Лопухіна, Т. Є. "Кризова психологія: теорія і практика". – Харків: Основа, 2020.
19. Лубянець, В. І. "Психолого-педагогічні механізми формування емоційної стійкості в освітньому процесі". – Одеса: ОНУ, 2021.
20. Пехота, О. М. "Інноваційні педагогічні технології: методичний посібник". – Київ: Академія, 2018.
21. Рибалко, В. І., Титаренко, Т. М. "Психологія кризових станів та травматичних ситуацій". – Київ: Генеза, 2019.
22. Слободянюк, О. В. "Арт-терапія у роботі з дітьми та педагогами: методичні рекомендації". – Вінниця: Нова книга, 2020.
23. Чепелева, Н. В. "Особистісний розвиток в умовах соціальної нестабільності". – Київ: Педагогічна думка, 2017.
24. Шевченко, Л. М. "Методи подолання стресу в освітньому середовищі". – Харків: Ранок, 2020.
25. Державний стандарт початкової освіти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>
26. Посібник ВООЗ для роботи з травмами у дітей та підлітків. – Женева: ВООЗ, 2017.
27. ЮНІСЕФ. Психосоціальна підтримка дітей в умовах кризових ситуацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unicef.org.ua>
28. Наказ МОН України "Про організацію психологічного супроводу в умовах криз" від 23.03.2022 № 345. Карамушка Л.М. Шевченко А.М. Забезпечення психологічного здоров'я менеджерів та педагогічних працівників освітніх організацій в умовах Нової Української школи : навчально-методичний посібник. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. 157 с.

29. Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації». Київ, 2018. 140 с. URL: <https://bit.ly/32AKTTK>
30. Концепція розвитку цифрових компетентностей [Електронний ресурс] –Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Textt>
31. Марковська М., «Нова українська школа» 10 онлайн-ресурсів, що знадобляться на уроках [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://nus.org.ua/articles/10-onlajn-resursiv-shho-znadoblyatsya-na-urokah/>
32. Мельничук О.В., Білошапка Н.І. Психологія ненасильницького спілкування: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавництво «Либідь», 2018. 245 с.
33. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. - Київ, 2018. 252 с.
34. Освітня збірка «Усі різні – усі рівні». Ідеї, ресурси, методи і вправи для неформальної міжкультурної освіти молодих людей та дорослих. – Європейський центр ім. Вергеланда, 2020. URL: <https://www.schools-for-democracy.org/biblioteka/posibnyky-rady-yevropy-z-prav-liudyny-ta-aktyvnoi-uchasti-dlia-molodi/osvitnya-zbirka-usi-rizni-usi-rivni>